Рѣчникъ

на старый и сегашний български языкъ

Градски архив София
инв. № 1038

А.

А. Първата буква въ азбукы-тѫ и първа отъ гласнитѣ; А голѣмо, а малко; — Въ изговарянье тя ще се изговаря, като чисто а, ясно и отворено; азъ, дай, [illegible] а по нѣкога като а затворено и като ѫ безъ носова: вода, глава [illegible] и мѣстно пакъ по нѣкѫдѣ се изговаря по твърдо по по нѣкои мѣста се и умеко по мѣстно по нѣкѫдѣ умекотява като: абълка, ябълка, агне, ягне; на мѣста се изглаждява като отъ я на е и на и: агне, ягне, егне, игне, айце, яйце, ейце, еще, ище, азъ, язъ езъ, из,

Въ броенето съ титла а̃ взимала се за единица; съ титла и кръстовка отпредъ ҂а̃ (азъ опашата) броела се за хиляда; въ кръгъ отъ рѣска (а) считала се за десеть хиляды, а въ кръгъ отъ капкы (а) — сто хиляды.

А, свр. показва противность, изключение, разлика и др.

1) напротивъ, наопакы: ты иди а не той, така а не онака азъ ще стана а ты седни.

2) ала, ама, нъ (но, нъй) "Бъволицата е черна, а бѣло млѣко дава

3) ами, при питание: а ты? а той?

4) то, ако искашь да знаешь а ты иди питай, ако не щешь а ты иди кѫдѣ щешь, Бихъ ме, мале — а азъ не чакъ.

5) та, па: а иди, а стани, а седни.

6) и: при изброяване и събиране: двѣ, а три-печь, иванъ а стоянъ руп.

Употрѣблява се само или придружено съ частиците па, тъкъ, то, че, що и др. въ нѣкои случаи се опущатъ частиците а въ нѣкои само то а.

азъ сега а тъкъ послѣ: — а ты послѣ, — тъкъ ты послѣ

"Волъ се връзва за рогата, а па човѣкъ за языкъ-тъ", — а говѣкъ... па човѣкъ,... тъкъ човѣкъ

Изъ го сѣкамъ че е заецъ, а то было кочка

азъ да вървя, а то ты или дойдешь или не.

и че да видимъ, а че знаемъ ли, а че бъва ли

А що беше този свети Георгия

А мжд. (вмѣсто ха, хъ и ѣ). 1) при обаждане на повикване: а? какво викашь а?

2) при питание и засилване на питанието: а що? кощешь ли а?

3) при недоразумѣние: а? какво каза

4) при сърдито питание и подпитване: що а? що го вече а? ще питашь ли а? ще строишь ли миренъ а?

~~Старина~~

Въ старый ~~[illegible]~~ по ръкописитѣ, както и въ днешни живи езикъ, ~~[illegible]~~ се употрѣбява като свр.

~~Въ старый языкъ по ръкописитѣ, както въ нѣкои случаи и въ днешний живый языкъ употрѣбявало се като свръзка 1) само вмѣсто, и, нъ, же, и, а ты ли градеши изъ [illegible], а тая вещь сошщи. 2) вмѣсто да, аще, ако — а бы не [illegible]~~

А, само като гласна буква, служи въ языкътъ като подвикъ, и свръзка, въ остаткы нѣкои като предлогъ дори и като нарѣчие.

I подвикъ. Издава се като самостоятеленъ гласъ при едно какво да е проявление на душевно разположение.

А, Се Употрѣбявало е въ старий языкъ още ~~[illegible]~~ 1) вмѣсто и съ ли отдѣлно или съединено: али, или а или. а ли богъ послушъ мой; и ны спасе али себе не можетъ спасти; али ты градеши коли. али богъ не испытуетъ сърдца; али дѣва не можетъ родити. 2) съ бы вмѣсто дали и да бы: а бы не повѣдала, а бы ся душа отъ тѣла не разлучила. 3) вмѣсто ако: а бы былъ сѫдъ, а бы минялъ сложве, а бихомъ не избѣгли, а бышя не излѣзли. Употрѣбявало са още въ сложение съ други союзы като съ любо, ли бо, ли же, ли нъ, и е ни: а любо, а ли бо, а ли